

2023-05-11
S2023/01669 (delvis)

Socialdepartementet

Folkhälsomyndigheten
171 82 Solna

Statens medieråd
Box 27204
102 53 Stockholm

Uppdrag om digital medieanvändning bland barn och unga

Regeringens beslut

Regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att inhämta och sammanställa kunskap om sambanden mellan hälsoeffekter och digital medieanvändning bland barn och unga. I uppdraget ingår att, utifrån kunskapssammanställningen och forskningsläget, ta fram åldersanpassad vägledning och rekommendationer avseende digital medieanvändning i barn- och ungdomsgruppen. I uppdraget ingår även att sprida och kommunicera den framtagna kunskapen till barn och unga, föräldrar/vårdnadshavare samt i övrigt berörda verksamheter och aktörer på ett lättillgängligt och målgruppsanpassat sätt.

Folkhälsomyndigheten ska när uppdraget utförs samverka med Statens medieråd, som ska bidra till den kunskapssammanställning som ska genomföras inom ramen för uppdraget och i de övriga delarna av uppdraget bidra med kunskap och erfarenheter, inom ramen för sitt verksamhetsområde.

Vid genomförandet av uppdraget ska Folkhälsomyndigheten, och i fråga om den del av uppdraget som rör sammanställningen av kunskap tillsammans med Statens medieråd, inhämta kunskaper och erfarenheter från berörda myndigheter, däribland Barnombudsmannen, Forskningsrådet för hälsa arbetsliv och välfärd, Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för tillgängliga medier, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Socialstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Statens skolverk.

Folkhälsomyndigheten ska vidare, och i fråga om den del av uppdraget som rör sammanställningen av kunskap tillsammans med Statens medieråd, föra

dialog med barn och unga samt med de övriga aktörer som är relevanta för uppdragets genomförande så som organisationer i det civila samhället, Sveriges Kommuner och Regioner, kommuner och regioner samt professionsföreningar.

Folkhälsomyndigheten och Statens medieråd ska senast den 15 juni 2024, lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Kulturdepartementet). Delredovisningen ska innehålla den del av uppdraget som rör sammanställningen av kunskap om sambanden mellan hälsoeffekter och digital medieanvändning bland barn och unga.

Folkhälsomyndigheten ska senast den 15 december 2024, lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Kulturdepartementet). Delredovisningen ska innehålla den del av uppdraget som rör vägledning och rekommendationer för barns och ungas digitala medieanvändning.

Folkhälsomyndigheten ska senast den 15 december 2025, slutredovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Kulturdepartementet). Slutredovisningen ska innehålla eventuella behov av fortsatta utvecklingsinsatser inom området, inbegripet förslag på hur Folkhälsomyndigheten kan stödja ett sådant utvecklingsarbete.

För uppdraget avsätts totalt 4 000 000 kronor under 2023. Av dessa medel får Folkhälsomyndigheten använda 2 500 000 kronor och Statens medieråd använda 1 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2023 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 18 God vård och folkhälsa.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2023.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2024 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

I och med framväxten och spridningen av internet och digital teknik har medielandskapet förändrats kraftigt och digitala medier har blivit en integrerad del av de flesta barns och ungas vardag. Svenska barns och ungas medieanvändning har på kort tid blivit alltmer omfattande, även bland de allra yngsta barnen, samtidigt som medieanvändningen har blivit mer diversifierad och avancerad.

Av de senaste undersökningarna om barns och ungas medievanor och attityder till medieanvändning (2021), som genomförts av Statens medieråd, framgår att såväl mobilanvändning som användning av internet och sociala medier bland barn och unga i åldern 9–18 år har ökat markant över tid, särskilt bland flickor. Även bland de allra yngsta barnen har det dagliga internetanvändandet stadigt ökat, även om äldre barn och unga i regel tillbringar mer tid med digitala medier än yngre barn. Vidare framgår av undersökningarna att det finns en rad positiva aspekter med användande av digitala plattformar som unga använder sig av, men att en betydande andel av alla barn och unga upplever att användningen inverkar negativt på bl.a. sömn, motion och skolarbete. Det är också vanligt att barn och unga upplever mobbning, hot, sexuella trakasserier och andra former av utsatthet på nätet, vilket tycks vara vanligast bland flickor med psykiska funktionsnedsättningar. Av undersökningarna framkommer vidare att andelen föräldrar som anser sig få tillräckligt med information och vägledning kring barns och ungas digitala medieanvändning har minskat sedan 2012 och att de flesta föräldrar efterfrågar mer sådan information och vägledning.

Forskningsläget kring sambanden mellan barn och ungas hälsa och deras förhållningssätt till digitala media, i termer av bl.a. användning (faktisk skärmtid) och det innehåll som konsumeras, är inte entydigt. Å ena sidan tycks digitala medier kunna möjliggöra nya kommunikationslösningar och ökad delaktighet för vissa personer och grupper. Å andra sidan, tycks digitala medier, under vissa förutsättningar, även kunna inverka negativt på barns och ungas psykiska och fysiska hälsa och möjligtvis bidra till försvårat lärande och försämrad språkutveckling. Internationella forskningssammanställningar visar t.ex. på bättre läsförståelse vid läsning av tryckta texter i jämförelse med digitala. För skolans vidkommande talar inte heller forskningen för att generell digitalisering leder till positiva effekter på elevers kunskapsutveckling. Förekomsten av interaktionsdesign och algoritmer i digitala medieplattformar som uppmuntrar till ökad konsumtion kan också medverka till

problemanvändande och förstärka negativ påverkan på barn och unga. Sambanden är komplexa men tydligt är att digitala medier spelar en viktig roll i barns och ungas liv och kan påverka deras mående.

Barns och ungas användning av digitala medier är, tillsammans med andra betydelsefulla faktorer för barns och ungas psykiska och fysiska hälsa, en fråga som bör uppmärksammas inom ramen för folkhälsoarbetet. Det finns bl.a. ett behov av att öka kunskapen om sambanden mellan hälsoeffekter och digital medieanvändning, men även att bidra både med kunskap, vägledning och rekommendationer i syfte att stärka barn och unga, och deras föräldrar/vårdnadshavare, som medvetna medieanvändare.

Folkhälsomyndigheten bör mot denna bakgrund ges i uppdrag att inhämta och sammanställa sådan kunskap samt, utifrån framtagen kunskap och forskningsläget, ta fram åldersanpassad vägledning och rekommendationer avseende digital medieanvändning bland barn och unga. Syftet med uppdraget är att fördjupa förståelsen för hur digital medieanvändning på olika sätt kan påverka den psykiska och fysiska hälsan hos barn och unga. Syftet är vidare att bidra till att barn och unga stöttas till ett hälsosamt användande av digitala medier, till exempel genom att vägledning och rekommendationer kan utgöra ett stöd för föräldrar/vårdnadshavare liksom för andra viktiga aktörer i barns och ungas närhet.

Närmare om uppdraget

Inom ramen för uppdraget ska Folkhälsomyndigheten, tillsammans med Statens medieråd, inhämta och sammanställa kunskap om sambandet mellan digital medieanvändning och effekter på den psykiska och fysiska hälsan, inbegripet den sexuella hälsan, samt den kognitiva utvecklingen bland barn och unga. Kunskapssammanställningen ska omfatta barn och unga i åldrarna 0–25 år och inbegripa såväl positiva som negativa aspekter av digital medieanvändning. I kunskapssammanställningen ska hänsyn tas till faktorer som inbegriper såväl användning (faktisk skärmtid) som innehåll (hur skärmen används och åt vilken aktivitet skärmtiden ägnas) samt, om forskningsläget medger, hur algoritmer och interaktionsdesign kan påverka barn och ungas medieanvändning och i förlängningen deras hälsa. Kunskapssammanställningen bör även, i förekommande fall, inkludera föräldrars/vårdnadshavares förhållningsätt till digital medieanvändning och hur föräldrars/vårdnadshavares egen digitala medieanvändning påverkar barn och unga.

Utifrån kunskapssammanställningen ska Folkhälsomyndigheten ta fram åldersanpassad vägledning och rekommendationer för digital medieanvändning bland barn och unga i åldrarna 0–18 år. Vägledningen och rekommendationerna ska ta hänsyn till faktorer som inbegriper såväl användning (faktisk skärmtid) som innehåll och anpassas efter yngre barn respektive äldre barn och unga, samt vid behov inbegripa de övriga aspekter som i sammanhanget bedöms vara av betydelse för barn och ungas digitala medieanvändning.

Folkhälsomyndigheten ska även, utifrån framtagen kunskap samt vägledning och rekommendationer, sprida och kommunicera underlaget till barn och unga, föräldrar/vårdnadshavare samt övriga berörda verksamheter och aktörer på ett lättillgängligt och målgruppsanpassat sätt. I detta ingår även att utveckla anpassad kommunikation riktad till barn och unga samt till föräldrar/vårdnadshavare. I denna del av uppdraget ska Folkhälsomyndigheten särskilt verka för att arbeta utåtriktat och inkluderande. Detta t.ex. genom att bl.a. initiera lämpliga aktiviteter och insatser som ska syfta till att öka kunskapen om digital medieanvändning hos barn och unga samt skapa förutsättningar för en ändamålsenlig spridning och implementering av den framtagna kunskapen.

I arbetet med uppdraget ska jämställdhetsperspektivet, barnrättsperspektivet, ungdomsperspektivet och funktionshinderperspektivet särskilt beaktas. Vid genomförandet av uppdraget ska även de erfarenheter och utvecklingsbehov som framgår av såväl tidigare som pågående relevanta uppdrag och utredningar inom området, eller inom närliggande områden, tas tillvara. Detta inkluderar även internationella exempel och erfarenheter.

På regeringens vägnar

Jakob Forssmed

Andrea Larsson

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevision
Finansdepartementet/BA
Kulturdepartementet/MD
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/Ekol
Barnombudsmannen
Forskningsrådet för hälsa arbetsliv och välfärd
Jämställdhetsmyndigheten
Kammarkollegiet
Myndigheten för delaktighet
Myndigheten för tillgängliga medier
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Socialstyrelsen
Socialutskottet
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens skolverk
Sveriges Kommuner och Regioner